

Hyvinvointialuealoite omaishoidon terapia- ja kuntoutuspalveluiden palvelusetelitä koskevan päätöksen kumoamisesta - Keski-Karjalan vammaisneuvosto
4944/00.02.04.01/2025

Aluehallitus 27.08.2025 § 211

Lisätiedot	Toimialuejohtaja Eija Rieppo eija.rieppo@siunsote.fi Puh. 013 330 4510
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Vastauksenaan Keski-Karjalan vammaisneuvoston esitykseen, aluehallitus toteaa, että se ei näe tarvetta muuttaa tehtyä päätöstä § 260/27.11.2024.
Päätös	Tapio Hämäläinen esitti, että omaishoidon terapia- ja kuntoutuspalveluiden palveluseteli päätetään ottaa käyttöön uudelleen. Esitystä ei kannatettu, joten puheenjohtaja totesi sen rauenneen. Aluehallitus hyväksyi esittelijän päätösehdotuksen. Merkittiin pöytäkirjaan, että Tarja Hyykky ilmoitti olevansa esteellinen (yhteisöjäävi) tämän asian käsittelyssä. Esteellisyys hyväksyttiin, ja Hyykky poistui kokoustilasta. Tapio Hämäläinen jätti asiaan eriävän mielipiteen, jonka mukaan palveluseteli tulisi ottaa uudelleen käyttöön.
Selostus	Keski-Karjalan vammaisneuvosto on esittänyt 6.6.2025 omaishoidon palvelusetelien terapia- ja kuntoutuspalvelujen lakkautumisesta tehdyn Aluehallituksen päätöksen 27.11.2024 § 260 kumoamista ja uudelleen käsittelyä hyvinvointialuevaltuustossa. Keski-Karjalan vammaisneuvosto tuo esityksessään esille, että terapia- ja kuntoutuspalveluja jatkettaisiin palvelusetelillä. Vammaisneuvoston esitys on tulkittu hallintosäännön mukaiseksi hyvinvointialuealoitteeksi. Hyvinvointialuealoitteen käsittelee se hyvinvointialueen viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Aluehallituksen hyväksymien palveluseteleissä noudatettavien yleisten periaatteiden mukaan (§ 204/25.9.2024 ja § 8/25.1.2025) aluehallitus hyväksyy uuden perustettavan palvelusetelin ja päättää palvelusetelin lakkauttamisesta. Lisäksi esityksessä pyydetään huomioimaan, että laki omaishoidon tuesta (937/2005) velvoittaa hyvinvointialuetta järjestämään hoitajalle lakisääteistä vapaata omaishoitopalkkion lisäksi sekä omaishoitoa tukevia palveluja. Esityksessä todetaan myös, että omaishoitajien tekemä työ tuo

säästöjä, ja maakunnassa ei ole riittävää määrää hoitajia, eikä hoitolaitoksia tai avohoitoa tarjoavia yksiköitä. Myös palvelua tuottavilla yrityksillä tulee olemaan edessään taloudellisia vaikeuksia, kun palvelusetelipalvelu lakkautuu.

Ikääntyneiden toimialueen valmisteleva vastaus Keski-Karjalan vammaisneuvoston tekemään aloitteeseen:

Hyvinvointialueen tehtävänä on määrittää omaishoidon tuen myöntämisen perusteet huomioiden muun muassa omaishoitolain (973/2005) 3 § velvoitteet sekä hyvinvointialueen resurssit ja strategiset painopisteet. Siun sotessa omaishoidon tuen myöntämisen perusteet on vahvistettu viimeksi 27.11.2024 (aluehallitus § 259). Hyvinvointialueen tehtäviin kuuluu myös päättää, mitä vapaan viettotapoja omaishoidettavalle järjestetään omaishoitajan lakisääteisten vapaiden mahdollistamiseksi. Omaishoitolain 4 § mukaisesti omaishoitajan lakisääteisten vapaiden aikainen palvelujen tarjonta tulee kohdistua sosiaalihuollon asiakkaaseen, eli omaishoidettavaan.

Omaishoidon tuesta laaditaan toimeksiantosopimus omaishoitajan ja hyvinvointialueen välille. Sopimuksen tehneelle hoitajalle hyvinvointialueen tulee maksaa palkkio ja mahdollistaa lakisääteiset vapaat (laki omaishoidontuesta § 4,5 ja 8). Lisäksi hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtävänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja.

On tärkeää huomata, että lainsäädäntö ei edellytä hyvinvointialuetta järjestämään omaishoitajan lakisääteisen vapaan viettotapaa, eikä sisältää tietyllä tavalla, vaan tämä on hyvinvointialueen harkittavissa. Siun sotessa käytössä ollut kuntoutus- ja terapiapalvelujen palveluseteli oli suunnattu omaishoitajille lakisääteisenä vapaana. Lainsäädännön velvoitteet ja hyvinvointialueen taloustilanne huomioiden Siun sote päätti lakkauttaa kyseisen palvelusetelipalvelun 31.7.2025 mennessä ja kohdentaa talousarvion mukaiset määrärahat ensisijaisesti lainsäädännön mukaiseen toimintaan turvaamalla hoidettavalle hoitajan vapaan aikaisen hoidon. Kyseisen palvelusetelin lakkauttamisen perusteet käsiteltiin ja asia hyväksyttiin aluehallituksessa 27.11.2024 § 260. Aluehallituksen päätöksestä tiedotettiin palvelusetelituottajia 29.11.2024.

Siun soten sosiaalihuollon viranhaltijat kartoittivat kevään ja kesän 2025 aikana kuntoutus- ja terapiapalvelu palveluseteliä käyttäneet omaishoitajat ja sopivat yhdessä hoitajan ja omaishoidettavan kanssa lakisääteisen vapaan järjestämisestä muilla Siun soten käytössä olevilla vapaan viettotavoilla. Siun soten käytössä olevia tämänhetkisiä vapaan viettotapoja omaishoidon tuen asiakkaille ovat palvelusetelipalvelut, jolla voidaan ostaa tukipalveluja sekä hoiva- ja hoitopalveluja hoidettavalle kotiin. Lisäksi vapaa voidaan järjestää lyhytaikaisena asumispalveluna Siun soten omana toimintana, palvelusetelillä tai ostopalveluna. Käytössä on myös sijaishoito ja perhehoidon palvelut. Eri ikäisten ja erityisryhmien tarpeet otetaan huomioon vapaiden järjestämisessä ja järjestämisen tavoissa.

Viitaten aloitteessa esille nostettuun omaishoitajien ja yrittäjien tukemisen tärkeyteen, toteamme, että omaishoitajien ja paikallisen yrittäjyyden tukeminen on hyvinvointialueen intressissä monipuolisen tarjonnan ylläpitämiseksi tulee hyvinvointialueen käytettävissä olevin resurssein tukea, vaikka yritystoiminnan tukeminen ei ole varsinaisesti hyvinvointialueen tehtävä vastuulle kuuluvaa. Tukemisen keinoina ei tule käyttää kuitenkaan sosiaalihuollon asiakkaalle kuuluvaa ja lakiin perustuvaa oikeutta saada hoivaa ja hoitoa omaishoitajan vapaan aikana. Lakisääteisen toiminnan turvaaminen on Siun soten strategian mukaista toimintaa ja omaishoidon tukea tarjotessa palveluun sisältyy hoidettavan vapaan aikaisen hoidon järjestäminen muistaen, että omaishoidon tukeen ei ole subjektiivista oikeutta.

On erittäin toivottavaa, että omaishoitaja huolehtii omasta hyvinvoinnistaan ja käyttää oikeuttaan lakisääteisiin vapaisiin. Toivottavaa on myös, että omaishoitajat käyttävät oikeuttaan Siun soten järjestämiin hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin ja pyytävät tarvittaessa sosiaaliviranomaista laatimaan erillisen omaishoidon tuen suunnitelman omaishoitotehtävän tukemiseen. Omaishoitajia tehtävässään tukee myös omais- ja perhehoitokeskus Onneli, Onnelin puhelinpalvelu on avoinna arkisin 9.00–15.00.

Lisäksi omaishoitajat saavat tukea omaishoitajärjestöiltä, jotka edistävät hoitajien asemaa ja järjestävät erilaisia tapahtumia omaishoitoperheille. Erilaisia tapahtumia sekä tukimuotoja järjestävät myös kunnat, joissa on huomioitu omaishoitajia ja hoidettavia.

Siun sotessa tarkastellaan säännöllisesti omaishoidettavan vapaiden järjestämisen tapoja ja etsitään uusia vapaan järjestämisen muotoja huomioiden eri asiakaskohderyhmien tarpeet ja lainsäädäntö. Lisäksi Siun sotessa seurataan ja osallistutaan aktiivisesti omaishoidon tuen kansalliseen kehittämiseen. Omaishoidon tuki nähdään merkittävänä ja erittäin tärkeänä sosiaalipalveluna, johon halutaan panostaa ja hoitaa tehtävää lakiin perustuen.